

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР ФАКУЛЬТЕТІ

ШЕТ ТІЛІ КАФЕДРАСЫ

Қазақстан тәуелсіздігінің 30 жылдығына арналған
«АЗИЯ ЕЛДЕРІНДЕГІ ШЕТ ТІЛДЕРІ:
ОҚЫТУ ТӘЖІРИБЕСІ ЖӘНЕ ИННОВАЦИЯСЫ»
атты халықаралық онлайн ғылыми-практикалық
конференцияның материалдарының жинағы

26 қараша, 2021 ж.

Collection of articles of the International
online scientific and practical conference
"FOREIGN LANGUAGES IN ASIAN COUNTRIES:
TEACHING EXPERIENCE AND INNOVATION"
dedicated to the 30th anniversary of Kazakhstan's Independence

November 26, 2021

Сборник материалов Международной
научно-практической онлайн-конференции
«ИНОСТРАННЫЕ ЯЗЫКИ В СТРАНАХ АЗИИ:
ОПЫТ ПРЕПОДАВАНИЯ И ИННОВАЦИИ»,
посвященной 30-летию независимости Республики Казахстан

26 ноября 2021 г.

INNOVATION

Нур-Султан
2022

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

**Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР ФАКУЛЬТЕТІ**

ШЕТЕЛ ТІЛДЕРІ КАФЕДРАСЫ

**Қазақстан тәуелсіздігінің 30 жылдығына арналған
«Азия елдеріндегі шет тілдері: оқыту тәжірибесі және инновациясы» атты
халықаралық онлайн ғылыми-практикалық конференцияның
материалдарының жинағы
26 қараша, 2021 ж.**

**Collection of articles of the International online scientific and practical
conference "Foreign Languages in Asian Countries:
Teaching Experience and Innovation"
dedicated to the 30th anniversary of Kazakhstan's Independence
November 26, 2021**

**Сборник материалов Международной научно-практической
онлайн-конференции «Иностранные языки в странах Азии: опыт
преподавания и инновации», посвященной 30-летию независимости
Республики Казахстан
26 ноября 2021 г.**

@Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2021

Нұр-Сұлтан, 2022

ӘОЖ 80/81
КБЖ 81.2
А30

Редакция алқасы:

Төраға – Қосыбаев М.М., PhD, Л.Н. Гумилев ат. ЕҰУ халықаралық қатынастар факультетінің деканы
Жауапты редактор – Мейрамбекова Л.К., PhD, Л.Н. Гумилев ат. ЕҰУ халықаралық қатынастар факультетінің шетел тілдері кафедрасының меңгерушісі
Ғылыми редакторлар – Бейсембаева С.Т., ф.ғ.к.,
Есенғалиева А.М., п.ғ.к.
Техникалық редакторлар – Милованова Н.В., магистр;
Кулахметова Ж.Т., магистр

«Азия елдеріндегі шет тілдері: оқыту тәжірибесі және инновациясы»
Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ халықаралық ғылыми-тәжірибелік онлайн-конференциясының материалдары (26 қараша 2021 жыл). – Нұр-Сұлтан: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, 2022. – 299 б.

ISBN 978-601-337-620-2

Жинаққа «Азия елдерінде шет тілдерін оқыту: тәжірибесі мен инновациясы» халықаралық ғылыми-тәжірибелік онлайн конференцияның материалдары енді. Конференцияға Ресей Федерациясы, Франция, Испания, Түркия, Әзірбайжан, Қырғызстан және Қазақстан білім берудегі саласының мамандары қатысты.

Жинақта білім беру ісінің өзекті мәселелері, осы заманғы озық технологияларды меңгеру мен оны оқыту ісінде қолданудың тиімді әдістері, кредиттік оқыту жүйесінің теориясы мен әдістемелік негіздері, педагогикалық қызметтің теориясы мен практикасы, халықаралық білім беру технологияларын тиімді пайдаланудың әдіс-тәсілдері кең көлемде қамтылған.

Конференция материалдары профессор-оқытушылар құрамына, ЖОО-ның білім алушыларына, сонымен қатар қалың көпшілікке арналған.

ISBN 978-601-337-620-2

ӘОЖ 80/81
КБЖ 81.2

БИЛИМ БЕРҮҮДӨГҮ МУЛЬТИМЕДИЯЛЫК ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Мамбетакунова Бурулай Адылбековна

cuteangel1994@mail.ru

к.ф.н., доцент кафедры иностранных языков
ЕНУ им. Л.Н.Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Мультимедиа жана гипермедиа технологиялары күчтүү бөлүштүрүлгөн билим берүү ресурстарын бириктирет; алар биринчи кезекте маалыматты жана коммуникацияны камтыган негизги компетенциялардын калыптанышы жана көрүнүшү үчүн чөйрөнү камсыздайт алат. Мультимедиялык жана телекоммуникациялык технологиялар жалпы билим берүү системасында принципалдуу жаңы методикалык ыкмаларды ачат. Мультимедиа негизиндеги интерактивдүү технологиялар айыл мектептеринин «провинциализм» көйгөйүн интернет байланышынын негизинде да, интерактивдүү CD-курстар жана мектептерде спутниктик интернетти колдонуу аркылуу да чечет.

Мультимедиа – заманбап техникалык жана программалык каражаттарды колдонуу менен интерактивдүү программалык камсыздоонун башкаруусу астында визуалдык жана аудио эффектилердин өз ара аракеттенүүсү, алар текстти, үндү, графиканы, фото, видеону бир санарип көрсөтүүдө бириктирет.

Гипермедиа – бул мультимедиа объектилеринин ортосунда жылыш үчүн гипертексттик шилтемелер аркылуу байланышкан компьютер файлдары.

Мектептерде компьютердик класстарды уюштуруу үчүн Интернет-технологиялар жагымдуу, бирок тиешелүү маалыматты алуу мүмкүнчүлүгү, дээрлик бүткүл дүйнө менен диалог уюштуруу мүмкүнчүлүгү менен байланышкан артыкчылыктарга ээ, алардын олуттуу кемчиликтери бар: бул иштөөдө кыйынчылыктар. начар байланыш линиялары менен чоң көлөмдөгү маалымат менен (алардын көбү Россия Федерациясынын алыскы аймактарында жана айыл жерлеринде бар), байланыш линияларысыз иштөөгө мүмкүн эмес. Бул кемчиликтер CD-ROM жана DVD деп аталган оптикалык компакт дисктерди колдонуу менен жок кылынат. Колдо болгон программалык продуктылар, анын ичинде даяр электрондук окуу китептери жана китептери, ошондой эле өздөрүнүн иштеп чыгуулары мугалимге окутуунун натыйжалуулугун жогорулатууга мүмкүндүк берет. Интернет мугалимдер үчүн маалыматты табууда жана алууда, кесиптештери менен баарлашуунун каражаты катары алмаштырылгыс жардамчыга айланууда. Мультимедиялык технологиялар окуу процессин байытат, окууну эффективдүү кылат, билим берүү маалыматын кабыл алуу процессине студенттин сенсордук компоненттеринин көбүн тартуу менен.

1) мультимедиялык презентацияларды колдонуу менен сабактар мультимедиялык проекторлорду, резиденттик маалымдамаларды, автоматташтырылган окутуу системаларын, ар кандай программалардын видео жазууларын ж.б. колдонуу менен компьютердик лабораторияларда өткөрүлөт;

2) практикалык сабактарда ар бир студентке өзүнчө компьютер бекитилип, ага класстын коду жана студенттин фамилиясы деп аталган анын өздүк папкасын түзүү максатка ылайыктуу;

3) жекече ыкманы, анын ичинде жекелештирилген окуу программаларын, көп денгээлдүү тапшырмалар банкын (практикалык көнүгүүлөрдү жана лабораториялык иштерди аткаруу үчүн) кеңири колдонуу керек;

4) сабактардын олуттуу бөлүгүн ишкердик оюндар түрүндө өткөрүү максатка ылайыктуу; милдеттер катары реалдуу жашоодо көп түрдүү жана аныкталбаган тапшырмалар, айрыкча бүтүрүүчүлөр кесиптик ишмердүүлүгүндө жолуга турган тапшырмалар берилиши керек;

5) долбоордун ыкмасы кеңири колдонулушу керек, анын алкагында ырааттуулук жана үзгүлтүксүздүк принциптерин сактоо зарыл; бул бир глобалдуу милдет бардык практикалык (лабораториялык) жана эсептөөчү жана графикалык иштерде ырааттуу аткарылып, толукталып жана кеңейип, гармониялуу толук системада ишке ашырылышы керек дегенди билдирет;

6) программанын негизги бөлүмдөрүн параллелдүү жана концентрдик изилдөө мүмкүнчүлүгүн камсыз кылуу керек; бул студенттерге курсту өздөштүрүү менен бүт материалды берүүнүн бүтүндүгүн жоготпостон, ар бир бөлүм боюнча барган сайын тереңирээк билим алууга мүмкүндүк берет;

7) төмөнкүдөй өз ара байланышкан принциптерге таянуу зарыл: таанып-билүүнү мотивациялоо; ар тараптуу кабылдоо; "кирүүчү" системалык-маалымат талдоо;

8) көйгөйлүү окутуу ыкмасын кеңири колдонуу, окуучулар тарабынан окуу процессинде колдонула турган реалдуу программаларды (документтерди, таблицаларды, маалымат базаларын) иштеп чыгууну камсыз кылуу зарыл.

Билим берүүдө мультимедиялык технологияларды колдонуу салттуу билимге караганда төмөнкүдөй артыкчылыктарга ээ:

- түстүү графиканы, анимацияны, саундтректи, гипертекстти колдонууга мүмкүндүк берет;
- үзгүлтүксүз жаңыртуу мүмкүнчүлүгүн берет;
- басып чыгарууга жана кайра чыгарууга аз чыгымга ээ;
- ага интерактивдүү веб элементтерди, мисалы, тесттерди же жумушчу китепти жайгаштыруу мүмкүнчүлүгүн берет;
- цитата үчүн бөлүктөрүн көчүрүү жана өткөрүп берүү мүмкүнчүлүгүн берет;
- көптөгөн гипершилтемелерден улам материалдын өтүү сызыктуу эмес болушуна мүмкүндүк берет;
- электрондук китепканаларда же окуу сайттарында кошумча адабияттар менен гипершилтеме орнотот;

Мультимедиа вербалдык жана визуалдык-сенсордук маалыматты айкалыштырууга мүмкүндүк берет, бул окуучулардын мотивациясына, окуунун актуалдуу шартын түзүүгө өбөлгө түзөт.

Мультимедиялык технологияларды колдонуу менен класстык сабактарды уюштуруу убакытты үнөмдөөгө, ошону менен ар бир студент үчүн жеткиликтүү

болгон өтө жөнөкөй каражаттарды колдонуу аркылуу окуу материалын берүүнү активдештирет. Сабак учурунда окуучулардын өзүлөрү мектеп окуучуларынын «Информатика» предметин кабыл алуусунда түзмө-түз революциялык эффект берген визуалдуу түстүү окуу жана оюн чөйрөсүн чегине чейин түзө алышат.

Мультимедиялык компьютердик технологиялар мугалимге ар кандай каражаттарды тез айкалыштыруу мүмкүнчүлүгүн берет, алар үйрөнүлгөн материалды тереңирээк жана аң-сезимдүү өздөштүрүүсүнө, сабактын убактысын үнөмдөөгө жана аны маалымат менен толуктоого көмөктөшөт.

Заманбап информатика курсун окутууда мультимедиялык технологияларды киргизүү бир катар жакшы жактарын жана бир нече татаал жагдайларды ачып берди. Ошентип, атайын проектордун жардамы менен мультимедиялык технологияларды колдонуу менен сабактарды уюштуруу, изилденип жаткан программалык камсыздоонун мүмкүнчүлүктөрүн так көрсөтүүгө жана убакытты үнөмдөөгө, ошону менен окуу материалын көрсөтүүнү активдештирүүгө мүмкүндүк берет. Ошол эле учурда мультимедиялык материалдарды даярдоого жана сабакты уюштурууга кошумча талаптар коюлат.

Маалыматтык мультимедиялык технологияларды киргизүү окуу процессин технологиялык жана эффективдүү кылат. Ооба, бул жолдо кыйынчылыктар да бар, каталар да бар, келечекте алардан кутулууга болбойт. Бирок негизги ийгилиги бар - бул студенттердин кызыгуусу, алардын чыгармачылыкка даярдыгы, жаңы билимге ээ болуу зарылдыгы жана өз алдынчалык сезими. Компьютер бири-бирине окшош эмес сабактарды жасоого мүмкүндүк берет. Бул дайыма жаңылануу сезими окууга болгон кызыгууну жаратат. Ошентип, сабакта мультимедияны интерактивдүүлүк, структуралаштыруу жана маалыматты визуалдаштыруу аркылуу колдонуу окуучунун мотивациясынын күчөшүнө, анын аң-сезимдин, аң-сезимдин, аң-сезимдин деңгээлиндегидей эле анын когнитивдик активдүүлүгүнүн активдешине алып келет.

Бардык маалымат каналдарынын ичинен визуалдык канал эң күчтүү, ошондуктан аны билим берүү тармагында колдонуу мультимедиага караганда өнүккөн. Бирок бул башка маалымат каражаттарынын маанисин жана маанисин төмөндөтпөйт. Мисалы, материалды өздөштүрүүнүн эффективдүүлүгү ар бир мультимедиялык окуу китеби үчүн музыкалык коштоону оптималдуу тандоонун жардамы менен анын ритмикалык үстөмдүгүн түзүүнү бир топ жогорулатат.

Мультимедиялык окуу китептериндеги клавиатура менен чычкандын ойлонулган өз ара аракети башка маалымат каражаттары менен айкалышы бул билим берүү технологиясынын дагы бир артыкчылыгын кошумчалайт. Анын негизинде кол көнүгүүлөрү эс тутумду олуттуу түрдө өнүктүрөт. Кокусунан эмес, мурда гимназияларда контурдук карталар — колду «толтуруу» жана жакшыраак эстеп калуу учун тартылган. инженердик психология жана эргономика тармагындагы изилдөөлөр үчүн. Жеке автордун аң-сезиминин жеке чыгармалары (текст, образ, үн сериясы, видео) жаңы системага бириктирилет. Сценарийди иштеп чыгуу стадиясында бири-бири менен өз ара аракеттенүү

(анын максатына ылайык буюмдан күтүлгөн бардык функцияларды эсептөө), алар көз карандысыздыгын жоготот. Бул өз ара аракеттенүүнүн натыйжасында мультимедиялык чыгарма жеке чыгармаларда кездешпеген сапаттарды алат. Чындыгында, илимде (тил илими, искусство тарыхы ж.б.) маалыматтын бул өзүнчө алынган формалары жөнүндө билимдер топтолгон жана мультимедиялык чөйрөнүн касиеттери жаңыдан изилдене баштаган. Акыр-аягы, билим берүүдөгү мультимедиа, аларды колдонуу белгилүү бир тарбиялык милдетти - бир нерсени үйрөтүүнү, бир нерсе менен иштөө чеберчилигин өнүктүрүүнү чечкенде гана натыйжалуу болот. Мультимедиялык технологиялар окуу процессин байытары, билим берүүнүн натыйжалуулугун жогорулатуу, билим берүү маалыматын кабыл алуу процессине студенттин сенсордук компоненттеринин көбүн тартуусу шексиз. Ошентип, Г.Кирмайердин пикири боюнча, интерактивдүү мультимедиялык технологияларды окуу процессинде колдонууда өздөштүрүлгөн материалдын үлүшү 75%ке чейин болушу мүмкүн. Бул, кыязы, ачык-айкын оптимисттик баа болушу толук мүмкүн, бирок окуу материалын өздөштүрүүнүн натыйжалуулугун жогорулатуу, кабыл алуу процессине көрүү жана угуу компоненттери катышканда, компьютерлер пайда болгонго чейин эле белгилүү болгон.

Мультимедиа технологияларын колдонуу тажрыйбасы төмөнкүлөрдү көрсөтөт:

- окуучулардын эмгекке болгон кызыгуусу жана активдүүлүгү кескин өсүүдө;
- ой жүгүртүүнүн алгоритмдик стили өнүгөт, оптималдуу чечим кабыл алуу, өзгөрмөлүү иш-аракет кылуу жөндөмдүүлүгү калыптанат;
- мугалим күнүмдүк иштердин массасынан бошотулат, алынган натыйжалардын негизинде чыгармачылыкка мүмкүнчүлүк түзүлөт.

Мультимедиялык технологиялар билим берүү визуализациясын статикалыкдан динамикага өзгөрттү, башкача айтканда, изилденүүчү процесстерге өз убагында байкоо жүргүзүү мүмкүн болду. Мурда мындай мүмкүнчүлүк билим берүүчү телевидениеде гана бар болчу, бирок бул көрүнүү чөйрөсүндө интерактивдүүлүк менен байланышкан аспект жок. Убакыттын өтүшү менен өнүгүп жаткан процесстерди моделдөө, бул процесстердин параметрлерин интерактивдүү өзгөртүү – мультимедиялык окутуу системаларынын өтө маанилүү дидактикалык артыкчылыгы. Анын үстүнө, изилденген кубулуштарды демонстрациялоону класста жүргүзүү мүмкүн эместигине байланыштуу бир топ билим берүү милдеттери бар, бул учурда мультимедиялык каражаттар бүгүнкү күндө гана мүмкүн.

Корутунду.

Лексикалык материалды эффективдүү иштеп чыгуу үчүн мультимедиялык программалык комплекс семантикалык стратегиянын ыкмаларын чагылдырган жана үч подсистемадан турган көнүгүүлөрдүн тутумун камтууга тийиш. Көнүгүүлөрдүн подсистемалары изилденүүчү сөздөрдүн образын түзүүгө, активдүү лексиканы жаттап алууга жана аны колдонууга багытталган. Көнүгүү системасында ишке ашырылган мультимедиялык программалык комплекстин контролдоочу мүмкүнчүлүктөрү иштин класстык жана класстан тышкаркы формаларын да колдонууга мүмкүндүк берет.

Мультимедиялык комплексте чет тилдердин лексикасын эффективдүү окутуу үчүн эки аспектиде ишке ашырылган семантикалык стратегия колдонулушу керек. Стратегиянын биринчи аспектиси лексикалык материалды уюштуруу жана жаттоо менен байланышкан. Ал төмөнкүлөрдү камтыйт: а) кайра коддоо, б) бүтүрүү, в) катарлаштыруу, г) кайталоо, д) топтоштуруу. Семантикалык стратегиянын экинчи аспектиси лексикалык бирдиктердин өздөрүнүн ассимиляциясын, алар жөнүндө семантикалык маалыматтарды, алар менен практикалык аракеттерди иштеп чыгууну жана алардын айкалышын камсыздайт. Ал төмөнкү ыкмаларды камтыйт: а) сөздүн көп мааниликтүүлүгүн талдоо; б) лексикалык шайкештикти изилдөө; в) синонимдерди талдоо; г) туунду талааны куруу. Каралган ыкмалар комплекстин көнүгүүлөр системасында өз көрүнүшүн табат.

Адабияттардын тизмеси

1. Ведин Т.И. Тил илимине киришүү. 2-бас., Аян. жана кошуу. - М.: Жогорку мектеп, 2005. -- 389 б.
2. Коломейцева Е.М., Макеева М.Н. Англис тилинен орус тилине которуунун лексикалык маселелери. - Тамбов.: ТГТУ, 2004. -- 92 б.
3. Маслов Ю.С. Тил илимине киришүү. 4-бас., М.: «Академия» басма борбору, 2005. - 304 б.
4. Москалева С.И. Кооперативдик эмес вербалдык коммуникацияда комикстерди түзүүнүн лингвистикалык жолдору. Филология илимдеринин кандидаты деген илимий даражага диссертация. Иваново, 2010. -- 200 б.
5. Мюллер В.К. Англисче-орусча сөздүк. 24-бас. - М., 2010. -- 1072 б.
6. Немченко В.Н. Тил илимине киришүү. ЖОЖдор үчүн окуу куралы / М.: Бустард, 2008. -- 703 б.
7. Никитин М.В. Маанилердин лингвистикалык теориясынын негиздери. - М.: Ленинград. Университет, 1988. -- 108 б.
8. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. - Орус тилинин түшүндүрмө сөздүгү. М., 2003. -- 940 б.
9. Шмелев Д.Н. Сөз байлыгын семантикалык талдоо маселелери. М., 2008. -- 280 б.